LIBRIS | We know books

IOAN SLAVICI

MOARA CU NOROC

REGIS

LIBRIS | We know books

Ediție ilustrată de Traian Brădean

Editura REGIS
www.edituraregis.ro
Tel./Fax: 021.222.26.16; 0744.75.65.86

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SLAVICI, IOAN
Moara cu noroc / Ioan Slavici. - București: Regis, 2014
ISBN 978-973-8373-79-2

821.135.1-31

Tiparul executat la Regia Autonomă „Monitorul Oficial"

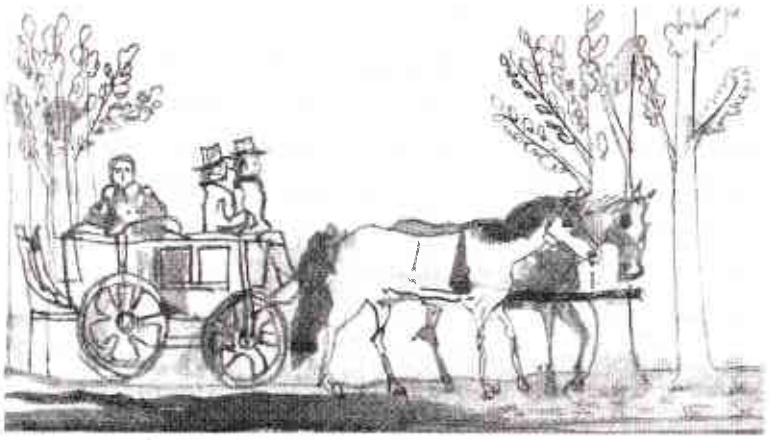

I

– Omul să fie mulţumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăţia, ci liniştea colibei tale te face fericit. Dar voi să faceţi după cum vă trage inima, şi Dumnezeu să vă ajute şi să vă acopere cu aripa bunătăţilor sale. Eu sunt acum bătrână şi, fiindcă am avut şi am atât de multe bucurii în viaţă, nu înţeleg nemulţumirile celor tineri şi mă tem ca nu cumva, căutând acum la bătrâneţe un noroc nou, să pierd pe acela de care am avut parte până în ziua de astăzi şi să dau la sfârşitul vieţii mele de amărăciunea pe care nu o cunosc decât din frică. Voi ştiţi, voi faceţi; de mine să nu ascultaţi. Mi-e greu să-mi părăsesc coliba în care mi-am petrecut viaţa şi mi-am crescut copiii şi mă cuprinde un fel de spaimă când mă gândesc să rămân singură într-însa: de aceea, poate că mai ales de aceea, Ana îmi părea prea tânără, prea aşezată, oarecum prea blândă la fire, şi îmi vine să râd când mi-o închipuiesc cârciumăriţă.

LIBRIS We know books

– Vorba scurtă, răspunse Ghiţă, să rămânem aici, să cârpesc şi mai departe cizmele oamenilor care umblă toată săptămâna în opinci ori desculţi, iară dacă dumineca e noroi îşi duc cizmele în mână până la biserică, şi să ne punem pe prispa casei la soare, privind eu la Ana, Ana la mine, amândoi la copilaş, iară d-ta la tustrei. Iacă liniştea colibei.

– Nu zic, grăi soacra aşezată. Eu zic numai ce zic eu, vă spun numai aşa, gândurile mele, iară voi faceţi după gândul vostru şi ştiţi prea bine că, dacă vă duceţi la moară, nici vorbă nu poate fi ca să rămân aici ori să mă duc în altă parte: dacă vă hotărâţi să mergeţi, mă duc şi eu cu voi şi mă duc cu toată inima, cu tot sufletul, cu toată dragostea mamei care încearcă norocul copilului ieşit în lume. Dar nu cereţi ca eu să hotărăsc pentru voi.

– Atunci să nu mai pierdem vorba degeaba: mă duc să vorbesc cu arândaşul şi la St. Gheorghe cârciuma de la Moara cu noroc e a noastră.

– În ceas bun să fie zis, grăi bătrână, şi gând bun să ne dea Dumnezeu în tot ceasul!

II

De la Ineu drumul de ţară o ia printre păduri şi peste ţarini lăsând la dreapta şi la stânga satele aşezate prin colţurile văilor. Timp de un ceas şi jumătate drumul e bun; vine apoi un pripor, pe care îl urci, şi după ce ai coborât iar în vale trebuie să faci popas, să adapi calul ori vita din jug şi să le mai laşi timp de răsuflare, fiindcă drumul a fost greu, iară mai departe locurile sunt rele.

Aici, în vale, e Moara cu noroc.

Ori din care parte ar veni, drumeţul se bucură când o zăreşte din culmea dealului pleşuv, căci, venind despre locurile rele, ea îl vesteşte că a scăpat norocos, iară mergând spre ele, la moară poate să găsească ori să aştepte alţi drumeţi ca să nu plece singur mai departe.

Şi fiindcă aici se opresc toţi drumeţii, încetul cu încetul s-a făcut bătătură înaintea morii, şi oarecum pe nesimţite moara a încetat a mai măcina şi s-a prefăcut în cârciumă şi loc de adăpost pentru tot drumeţul obosit şi mai ales pentru acela pe care noaptea-l apucă pe drum. În cele din urmă, arândaşul a zidit cârciuma la un loc mai potrivit, departe de câteva sute de paşi de la râuleţ, iară moara a rămas părăsită, cu lopeţile rupte şi cu acoperământul ciuruit de vremurile ce trecuseră peste dânsul.

Cinci cruci stau înaintea morii, două de piatră şi trei altele cioplite din lemn de stejar, împodobite

LIBRIS | We know books

cu ţircălamul şi vopsite cu icoane sfinte; toate aceste sunt semne care-l vestesc pe drumeţ că aci locul e binecuvântat, deoarece acolo unde vezi o cruce de aceste a aflat un om o bucurie ori a scăpat altul de o primejdie.

Dar binecuvântat era locul acesta mai ales de când veniseră cârciumarul cel nou cu nevasta lui tânără şi cu soacră-sa cea bătrână, căci ei nu îl primeau pe drumeţ ca pe un străin venit din lume, ci ca pe un prieten aşteptat de multă vreme la casa lor. Abia trecuseră dar câteva luni după St. Gheorghe şi drumeţii mai umblaţi nu mai ziceau că o să facă popas la Moara cu noroc, ci că se vor opri la Ghiţă, şi toată lumea ştia cine e Ghiţă şi unde e Ghiţă, iar acolo, în vale, între pripor şi locurile cele rele, nu mai era Moara cu noroc, ci cârciuma lui Ghiţă.

Iară pentru Ghiţă cârciuma era cu noroc.

Patru zile pe săptămână, de marţi seara până sâmbătă, era mereu plină, şi toţi se opreau la cârciuma lui Ghiţă, şi toţi luau câte ceva, şi toţi plăteau cinstit.

Sâmbătă de cu seara locul se deşerta şi Ghiţă, ajungând să mai răsufle, se punea cu Ana şi cu bătrâna să numere banii, şi atunci el privea la Ana, Ana privea la el, amândoi priveau la cei doi copilaşi, căci doi erau acum, iar bătrâna privea la câteşipatru şi se simţea întinerită, căci avea un ginere harnic, o fată norocoasă, doi nepoţi sprinteni, iară sporul era dat de la Dumnezeu, dintr-un câştig făcut cu bine.

Duminecă dimineaţa Ghiţă punea calul la teleagă şi bătrâna se ducea la biserică, fiindcă

bătrânul, fie iertat, fusese cojocar şi cântăreţ de strană, şi aşa, mergând la biserică, ea se ducea parcă să-l vadă pe el.

Când bătrâna pleca la biserică, toate trebuiau să fie puse bine la cale, căci altfel ea o dată cu capul nu ar fi plecat, încă sâmbătă după amiazăzi sluga trebuia să rânească grajdul, curtea şi locul dinaintea cârciumei, în vreme ce bătrâna şi Ana găteau cârciuma pentru ziua de duminecă. Duminecă în zori bătrâna premenea copiii, se gătea de sărbătoare, mai dedea o raită prin împrejur, ca să vadă dacă în adevăr toate sunt bine, apoi se urca în teleagă.

Ana şi Ghiţă îi sărutau mâna, ea mai săruta o dată copilaşii, apoi zicea: «Gând bun să ne dea Dumnezeu!», îşi făcea cruce şi dedea semne de plecare. Dar ea pleca totdeauna cu inima grea, căci trebuia să plece singură şi să-i lase pe dânşii singuri la pustietatea aceea de cârciumă.

Dacă aruncai privirea împrejur, la dreapta şi la stângă, vedeai drumul de ţară şerpuind spre culme, iară la vale, de-a lungul râuleţului, cât străbate ochiul, până la câmpia nesfârşită, afară de câţiva arini ce stăteau grămadă din jos de podul de piatră, nu zăreai decât iarbă şi mărăcini.

La deal valea se strâmtează din ce în ce mai mult; dar aici vederile sunt multe şi deosebite: de-a lungul râuleţului se întind două şiruri de sălcii şi de răchite, care se îndeasă mereu, până ce se pierd în crângul din fundul văii; pe culmea dealului de la stânga, despre Ineu, se iveşte pe ici, pe colo marginea

LIBRIS | We know books

unei păduri de stejar, iară pe dealul de la dreapta stau răzleţe rămăşiţele încă nestârpite ale unei alte păduri, cioate, rădăcini ieşite din pământ şi, tocmai sus la culme, un trunchi înalt, pe jumătate ars, cu crengile uscate, loc de popas pentru corbii ce se lasă croncănind de la deal înspre câmpie; fundul văii, în sfârşit, se întunecă şi, din dosul crângului depărtat iese turnul ţuguiat al bisericii din Fundureni, învelit cu tinichea, dară pierdut oarecum în umbra dealurilor acoperite cu păduri posomorâte, ce se ridică şi se grămădesc unul peste altul, până la muntele Bihorului, de pe ale cărui culmi troienite se răsfrâng razele soarelui de dimineaţă.

Rămâind singur cu Ana şi cu copiii, Ghiţă priveşte împrejurul său, se bucură de frumuseţea locului şi inima îi râde când Ana cea înţeleaptă şi aşezată deodată îşi pierde cumpătul şi se aruncă răsfăţată asupra lui,

căci Ana era tânără şi frumoasă, Ana era fragedă şi subţirică. Ana era sprintenă şi mlădioasă, iară el, înalt şi spătos, o purta ca pe o pană subţirică.

Numai câteodată, când în timp de noapte vântul zgâţia moara părăsită, locul îi părea lui Ghiţă străin şi pustiicios şi atunci el pipăie prin întuneric ca să vadă dacă Ana, care dormea ca un copil îmbăiat lângă dânsul, nu cumva s-a descoperit prin somn şi s-o acopere iar.

III

Cât ţin luncile, ele sunt pline de turme de porci, iară unde sunt multe turme trebuie să fie şi mulţi păstori. Dar şi porcarii sunt oameni, ba, între mulţi, sunt oameni de tot felul, şi de rând, şi de mâna a doua, ba chiar şi oameni de frunte.

O turmă nu poate să fie prea mare, şi aşa, unde sunt mii şi mii de porci, trebuie să fie sute de turme, şi fiecare turmă are câte un păstor şi fiecare păstor e ajutat de către doi-trei băieţi, boitarii, adeseori şi mai mulţi, dacă turma e mare. E dar pe lunci un întreg neam de porcari, oameni care s-au trezit în pădure la turma de grăsuni, ai căror părinţi, buni şi străbuni tot păstori au fost, oameni care au obiceiurile lor şi limba lor păstorească, pe care numai ei o înţeleg.

Şi fiindcă nu-i neguţători e fără de pagubă, iară păstorii sunt oameni săraci, trebuie să fie cineva care să răspundă de paguba care se face în turmă: acest cineva este «sămădăul», porcar şi el, dar om cu stare,

LIBRIS | We know books

care poate să plătească grăsunii pierduți ori pe cei furați. De aceea sămădăul nu e numai om cu stare, ci mai ales om aspru și neândurat, care umblă mereu călare de la turmă la turmă, care știe toate înfundăturile, cunoaște pe toți oamenii buni și mai ales pe cei răi, de care tremură toată lunca, și care știe să afle urechea grăsunului pripășit chiar și din oala cu varză.

Și dacă lumea zicea că locurile de lângă Moara cu noroc sunt rele, n-ai fi avut decât să-l întrebi pe vreunul dintre sămădăi și el ți-ar fi putut spune pentru ce nu sunt bune și cine le primejduiește; dar sămădăul e, mai presus de toate, om tăcut și dacă îl întrebi asemenea lucruri, el răspunde: «Nu știu, n-am văzut, am atâtea și atâtea turme în răspunderea mea și nu mă pot strica cu oamenii». El știe ce știe numai pentru nevoile lui.

Veneau câteodată pe la cârciuma lui Ghiță și porcari, niște oameni îndeobște înalți și bine făcuți, cu cămașa neagră și cu părul strălucitor de untura cea multă și căzut în plete lungi și răsucite asupra grumajilor goi: oameni erau și ei, chiar oameni cinstiți, care mănâncă, beau și plătesc.

Într-o zi de luni au venit trei inși într-o căruță cu osiile de fer, ușurică și trasă de doi cai frumoși, dintre care însă unul mai mare și altul mai mic.

În căruță nu era nici scaun, nici fân, ci unul dintre porcarii unsuroși mâna caii, stând în picioare, iară ceilalți doi ședeau pe leutrele vopsite în verde, ca și când n-ar fi venind decât de aci, din apropiere.

«Ăștia nu prea îmi par a oameni buni», își zise Ghiță când îi văzu sărind din căruță și privind

împrejur, ca unii ce au mai fost pe aici și acum nu găsesc nici locul, nici oamenii ca odinioară.

Ei întrebară dacă n-a fost sămădăul pe acolo, puseră sluga să deshame caii, să-i adape și să le dea ovăz, apoi intrară, băură fiecare cât trei inși la un loc și plecară cu un «noroc bun».

– Bine, dar n-au plătit, grăi bătrâna nedumerită.

– Lasă, că m-am înțeles cu dânșii, răspunse Ghiță apoi se duse pe ici încolea, ca nimeni să nu-i vadă fața și ca nu cumva nevasta să-l întrebe: «Ce ai Ghiță?»

Peste puțin sosi și sămădăul, vestitul Lică Sămădăul, la Moara cu noroc. Lică, un om ca de treizeci și șase de ani, înalt, uscățiv și supt la față, cu mustața lungă, cu ochii mici și verzi și cu sprâncenele dese și împreunate la mijloc.

Lică era porcar, însă dintre cei ce poartă cămașă subțire și albă ca floricelele, pieptar cu bumbi de argint și bici de carmajin, cu codorîștea de os împodobit cu flori tăiate și cu ghintulețe de aur. El își opri calul înaintea cârciumei, aruncă o privire la Ana, apoi alta la bătrâna, care ședeau pe laița de lângă masa cea mare din umbra cerdacului, trase cu ochii o raită prin prejur, apoi întrebă unde-i cârciumarul.

– Noi suntem, răspunse bătrâna ridicându-se.

– Știu, grăi Lică, dar cred că vor fi și oameni pe aici. Eu întreb de cârciumarul; cu el vreau să vorbesc.

Lică le zise aceste așa, ca orișicine să poată